

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

X. De necessitate virtutis Pœnitentiæ ex præcepto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

peccatum intuitu contritionis, & pœnitentiæ, vel certe Sacramenti suscepti, quæ omnia præcedunt pro priori naturæ ante remissionem peccati. Vider ergo Deus pro eo priori hominē iam existentem, & operantem, ac exercentem actum contritionis, vel recipientem Sacramentum, licet de facto ex lege à Deo lata infallibiliter remittatur peccatum homini contrito, posset tamen Deus non remittere, & argue adeo libere remittit, sicut libere dimisit Rex ille, qui decebat Matth. 18. *Orate debitum dimisi tibi quoniam rogasti me.* Sicut autem prævidentur ibi preces existentes ante voluntatem liberam remittendi; sic Deus prævidet contritionem existentem pro priori naturæ, antequam velit remittere peccatum, ergo pro eo priori Deus intelligitur cum potestate remittendi, & retinendi suum ius ad odium, & per consequens videtur homo pro eo signo habere adhuc debitum aliquod passivum correspondens illi iuri divini.

168.
Intelligitur
debitum re-
motum non
proximum.

Facilius ergo respondeo, pro eo signo priori, pro quo Deus intelligitur liber ad remittendum, vel non remittendum peccatum, hominem intelligi quidem cum debito aliquo, non proximo, sed remoto ad odium divinum, quatenus ex peccato præterito non antea condonato, potest nunc etiam retineri à Deo ius proximum odium adversus ipsam, per quam retentionem intelligitur iam homo habere debitum proximum odij, & maculam habitua-lem: nam debitum illud remotum non est macula formalis, sed potest esse gratia habitualis in eodem instanti reali, sicut de facto dicunt in sententiâ comuni Beatam Virginem in primo instanti sue conceptionis habuisse debitum proximum carceri gratiæ, quod est debitum remotum ad odium divinum, licet eodem instanti habuerit gratiam habitua-lem. Non ergo debet per gratiam auferri illud debitum passivum remotum odij, quia per illud homo non fit turpis, scdus, vel odibilis, sed debitor turpitudinis vel odibilitatis incurrendæ, si Deus eam non impediat per gratiam, vel condonationem suam.

169.

Ad confirmationem similiter respondeo, pro illo priori hominem non intelligi dignum retentione iuris ad odium, nec esse necesse, quod Deus retineat ius illud, eo quod homo propter peccatum præteritum dignus sit, quod retineatur: nam quæcumque dignitas formalis ad odium, vel pœnam posset auferri per condonationem Dei, ergo negatio talis condonationis non supponit dignitatem, cum illa ipsa dignitas auferri posset, si Deus condonasset omnem culpam, & pœnam. Potest itaque Deus velle retinere ius ad odium, non quia homo dignus est, ut retineatur: sed quia ipse Deus habet ius ad retinendum, & propter alia motiva per quam retentionem homo fit dignus odio dignitate proxima, cum prius esset dignus remore: quæ tamen dignitas remota non erat dignitas proxima ad retentionem iuris, sed potestas retinendi in Deo, & debitum passivum illius retentionis in homine, ut explicuimus: quod debitum non sufficit ad denominandum hominem dignum, quia dignitas quæcumque auferri potest per condonationem, atque adeo includit, & supponit negationem condonationis, quam tamē non includit, nec supponit illud debitum passivum, cum possit stare simul cum actuali condonatione.

SECTIO X.

De necessitate virtutis pœnitentiæ.
ex præcepto.

170.

Non defuerunt Theologi negantes, obligari peccatorem ex præcepto ad pœnitentiā, quos

tacito nomine refert Medina *Codice de pœnitentia* quest. 2. §. *Est sic necessarium.* Et Andreas Vega lib. 1. in *Concil. cap. 19.* cum quibus sensit Victoria, ut refert Canus *relezione de Pœnitentia par. 4.* ductus præsertim auctoritate sancti Thomæ 1. quest. 14. art. 2. cuius mentem postea examinabimus.

Verissima Theologorum omnium sententia affirmat eiusmodi præceptum, præcindendo pro nunc à præcepto naturali, & positivo, & ab aliis circumstantiis illius præcepti. Ita Sanctus Thomas in *presenti* quest. 84. art. 7. ad 1. & 2. & alij Theologi, quos congerunt & sequuntur Suarez in *presenti* disp. 15. sect. 1. Vasquez q. 86. art. 2. dub. 2. & ceteri recēiores, qui id probant ex illo Ierem. 8. *Nunquid qui cadit, non resurget, & qui auersus est, non reuertetur? Quare ergo auersus est populus iste in Ierusalem auersione contriti- sa? &c. Nihil est qui agat Pœnitentiam super peccatis suo dicens: quid feci?* Adducunt etiam Tertullianum lib. de *pœnitentia.* Hieronymum cap. 7. in *Ecclesiasten*, & alios.

Ratio clarissima est, quia omnes fatentur pœnitentiā esse necessariam necessitate mediæ iuxta illud Luc. 13. *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.* Ex hac autem necessitate mediæ colligitur clarè necessitas præcepti: quia sicut homo obligatur ad procurandum sibi suum vltimum finem, & consequutionem beatitudinis, sic obligatur ad ponendam mediā necessariā, sine quibus beatitudinem consequi non potest: qui enim non vult medium necessariū, & vnicū, non vult efficaciter finem ergo salutem ex eo capere, & obligatione procurandi salutis propriam oritur obligatio pœnitentiæ. An verò ex aliis etiam capitibus oriatur videbimus postea.

Contra hanc veritatem obicitur primo, ut diximus, auctoritas S. Thomæ 1. 1. *dicta* quest. 14. art. 2. & in 2. *sec. dist. 18. art. 3. ad 3.* qui dicit impœnitentiam, propter est solum permanentiam in peccato vsque ad mortem, non esse speciale peccatum, sed circumstantiam quamdam peccati; impœnitentiam verò, propter est propositum non pœnitendi, esse speciale peccatum; unde videtur sequi, quod in sententiâ sancti Thomæ non sit speciale præceptum pœnitentiæ: diuersum à præceptis non futandis, non adulterandi, alioquin ipsum non pœnitere esset speciale peccatum contra illud speciale præceptum.

Respondent aliqui, sanctum Thomam ibi distinguere peccatum impœnitentiæ à mera permanentia in peccato, cuius nomine intelligit permanentiam absque aduertentia ad obligationem pœnitendi, ut quando quis subito moritur; quo casu non datur speciale peccatum impœnitentiæ: secus quando aduertit homo instare mortem, & vegere præceptum pœnitendi. Ita P. Coninch in *presenti* disp. 3. dub. 1. num. 3. Sed reicitur facile, quia illa permanentia materialis in peccato non solum non est peccatum speciale impœnitentiæ, sed nec potest esse circumstantia peccati præteriti, cum ratione inaduertentiæ non sit voluntaria, aut culpabilis: non potest ergo S. Thomas illam solum intelligere, quando dicit, esse non esse speciale peccatum, sed circumstantiam peccati præteriti.

Ideo P. Suarez post alias vias tentatas *sect. 2. n. 11.* concludit S. Thomam condistinguere speciale peccatum impœnitentiæ ab illa generali in hoc, quod illa fiat ex voluntate, & proposito directo non pœnitendi, hæc verò ex voluntate indirecta. Unde concludit, non semper distinguere specie moralitatem ab alia, quia voluntarium directum & indirectum non variant specie malitiam, si in obiecto & ratione malitia sit sufficiens conuenientia. Ceterum propter illum diuersum modum intendendi in obiectum,

obiectum, & contrahendi malitiam videri magis opponi opitui sancto, qui ad iustificationem mouet, & ideo merito appellari tunc à Sancto Thoma peccatum contra Spiritum sanctum, licet in utroque casu vere sit contra speciale præceptum penitentiae, & contrahat eandem speciem malitiam.

174. Hæc etiam interpretatio aliena videtur à mente S. Thomæ qui planè vult assignare aliquid, per quod impenitentia speciale peccatum differat specie, & non solum numero à permanentia generali in peccato præterito. Quod constat in primis ex titulo ipsius articuli, quo quaeritur, utrum conuenienter assignentur sex species peccati in Spiritum sanctum, &c. & in discursu articuli argumenta tendunt ad impugnandam differentiam specificam, quam in solutionibus argumentorum conatur defendere, ut constat ex solutione ad secundum. Quod clariùs constat ex illo alio loco in secundo sententiarum dicto art. 3. præsertim in solutione ad tertium.

175. P. Valquez dicto dub. m. 6. dicit sanctum Thomam non negare quod omisso penitentia debita contrahat semper ex eo capite aliquam speciem malitiae contra præceptum penitentiae; sed velle solum assignare, quando contrahat malitiam specialem peccati contra Spiritum sanctum; quod solum dicit contingere, quando quis habet expressum propositum non penitendi, & hoc non ex infirmitate, aut radio laboris, sed contemptu expresso, quo contemnitur, & odio habetur penitentia in remedium peccati: tunc enim est species quadam peccati in Spiritum S. semper tamen omisso penitentia debita habebit malitiam impenitentiae, licet non habeat illam specialissimam, de qua sola ibi loquitur sanctus Thomas.

176. Hæc etiam expositio difficilis est, primò, quia S. Thomas in illo articulo secundo generaliter loquitur de omni proposito non penitendi, quod dicit esse speciale peccatum, neque id limitat ad propositum ortum solum ex contemptu. Secundò, quia illud peccatum condistinguit à permanentia in peccato usque ad mortem, quæ est circumstantia quadam peccati: propositum autem non penitendi ortum non ex contemptu, sed ex infirmitate aut radio, &c. non est circumstantia peccati sed species prima talis peccati: nam nolle penitere per totam vitam de peccato furti præterito, non est peccatum furti, nec habet malitiam iniustitiae, potest enim simul aliquis nolle furari, nec retinere alienum, sed solum est peccatum impenitentiae, nec habet aliam speciem peccati præter illam: ergo malitia non potest esse circumstantia talis peccati, & per consequens iuxta diuisionem sancti Thomæ debet habere specialem malitiam, qua constituitur in ratione peccati contra Spiritum sanctum.

177. Facilius ergo possumus explicare S. Thomam concedendo, omne propositum formale vel virtuale non penitendi ante mortem habere illam specialem malitiam de qua ibi loquitur: quæ tamen specialis malitia non reperitur in permanentia in peccato, hæc enim est circumstantia, non species peccati; nomine autem permanentiae in peccato non videtur intelligi eibi S. Thomas permanentiam meram in peccato habituali, sed in peccato actuali, ut scilicet continetur retentio rei alienæ, vel odium, aut aliud peccatum: nec etiam intelligit per huiusmodi permanentiam propositum indirectè non penitendi ante mortem, sed meram voluntatem retinendi alienum, aut odium, &c. & hanc permanentiam dicit esse solum circumstantiam peccati, quia nimirum est duratio peccati, duratio autem non dat nouam speciem, sed aggravat intra eandem, ut constat. Distinguit itaque S. Thomas inter voluntatem continuandam

P. Joan. de Lugo de Penitentia.

furtum, aut odium, quæ voluntas solum habet malitiam iniustitiae vel odij, & inter voluntatem non penitendi de furto, aut odio, quæ voluntas habet malitiam impenitentiae specie diuersam: potest enim aliquis velle continuare furtum absque peccato impenitentiae, cum non velit eo ipso mori absque penitentia: imò regulariter omnes, qui peccant, volunt, & sperant penitentiam ante mortem, atque adeo, licet velint permanentiam in peccato, & quidem culpabilem; non tamen contrahunt malitiam impenitentiae, quia nullo modo volunt mori absque penitentia.

178. Porro hanc esse mentem S. Thomæ colligere possumus ex illo art. 3. in 2. sententiarum, ubi in responsione ad tertium argumentum id explicat exemplo perseverantiae in bono his verbis: *Ad tertium discendum, quod sicut perseverantia dicitur dupliciter. Uno modo est virtus specialis, prout dicit propositum perseverandi in bono incepto usque ad finem. Et alio modo est circumstantia aliarum virtutum, prout dicit actualem durationem in actibus virtutum usque ad mortem, ita etiam & impenitentia, secundum quod dicit propositum non penitendi, est species peccati in Spiritum sanctum, secundum autem quod dicit permanentiam in peccato usque ad mortem, negando peccati penitentiam, sic est accidens, vel circumstantia aliorum peccatorum.* Ex quibus verbis, & exemplo colligitur in primis, permanentiam in peccato, de qua loquitur, non esse permanentiam in solo peccato habituali; quia permanentia in bono opere, quam dicit esse circumstantiam boni operis, certè non est permanentia habitualis, sed actualis continuatio, per quam augetur meritum, nam fecisse olim bonum opus, & illud postea non retractasse nõ est circumstantia augens bonitatem operis, ut constat: ergo similiter permanentia in peccato, de qua loquitur, debet intelligi, quia homo perseverat in peccato per maiorem durationem, & continuationem illius. Rursus ex eisdem verbis colligitur, permanentiam illam in peccato, & propositum non penitendi ante mortem apud S. Thomam ibi distingui, ut diximus, in hoc; quod illa opponatur solum virtuti illi, contra quam peccatur, iustitiae, verbi gratia in furto, vel temperantiae in luxuria, non enim apprehenditur obligatio: at verò propositum non penitendi opponitur penitentiae obliganti ad penitendum ante mortem, sicut perseverantia in opere bono elemosynæ, verbi gratia, habet solum honestatem misericordiae: voluntas verò perseverandi in bono incepto usque ad finem habet honestatem perseverantiae, quæ est diuersa. Discrimen tamen est, quod ad contrahendam malitiam impenitentiae non requiritur velle formaliter illam, & propter illam velle non penitere, sed sufficit velle non penitere; licet in actu bono non sufficiat ad participandam honestatem virtutis perseverantiae velle tale honestum, nisi velis propter illam honestatem specialem perseverantiae, quod quidem discrimen commune est omnibus actibus honestis, & inhonestis. Ceterum exemplum cum proportionem optimè est: nam sicut ad specialem honestatem perseverantiae sufficit, & requiritur, quod velimus permanere in bono usque ad finem propter honestatem perseverantiae, sic ad turpitudinem specialem impenitentiae requiritur, & sufficit velle non penitere, quado aduerto ad turpitudinem illam specialem, & ad obligationem penitendi. Nec obstat, quod S. Thom. illa. q. 14. art. 1. in corpore, indicauerit quod tunc solum peccatur in Spiritum S. quando ex malitia, & contemptu peccatur. Nam illud non dixit determinatè ex propria sententia, sed retulit tres dicendi modos diuersorum, nec se alligauit in argumentorum solutione

H 2 aug

aut doctrina postea tradenda ad illum, quem tertio loco retulerat, præsertim cum secundo loco retulisset sensum Augustini, iuxta quem omne peccatum impœnitentiæ, quia quis non vult agere pœnitentiam ante mortem, debet intelligi peccatum contra Spiritum Sanctum.

180.

Secundò principaliter arguitur contra communem illam doctrinam, quia ex ea sequeretur, neminem damnari propter vnicum peccatum mortale; semper enim intercederet alterum impœnitentiæ: imò & addere possumus aliud pœnitentiæ de hoc secundo, & aliud impœnitentiæ de tertio; & sic in infinitum.

Respondeo negando sequelam: nam in primis multi damnantur absque peccato impœnitentiæ, quia repentina morte extincti non cogitauerunt de obligatione pœnitendi: Deinde nec sequitur processus ille infinitus, qui excogitari ab aliquo posset: nam in primis nō esset plura peccata specie diuersa, impœnitentia de secundo, ac de primo peccato: non enim differt specie impœnitentia pro diuersitate specifica peccati, de quo deberet esse pœnitentia, sed omnis pœnitentia est eiusdem speciei quia opponitur eidem virtuti, & debito pœnitentiæ. Neque etiam essent infinita peccata numero distincta. Tum quia ad hoc requirerentur infinitæ reflexiones, & aduertentiæ, supra singula peccata, quæ afferunt nouam obligationem pœnitendi: quæ tamē infinitæ reflexiones fieri non possunt: Tum etiam quia ad multiplicanda numero peccata requiritur interruptio nō solum physica, sed moralis actuum: alioquin semper est idem numero peccatum continuatum: non possunt autem poni infinitæ interruptiones physicae, nedum morales, vt constat.

181.

An præceptum pœnitentiæ sit naturale?

Tertio obiicitur, quia illud præceptum pœnitendi vel esset naturale, vel positium: non est autem naturale, quia non apparet ad quod præceptum Decalogi pertineat, neque assignari potest fundamentum sufficiens talis obligationis: Vnde nec videtur esse positium, quia non adducitur lex, aut ius positium vniuersale probans sufficienter præceptum rigorosum.

Respondco breuiter, esse præceptum naturale, quod quidem Suar. *sect. 1. n. 8. & seqq.* conatur deducere ex triplici radice: scilicet, ex titulo iustitiæ, ex titulo charitatis, seu amicitie erga Deum, & ex titulo charitatis, quia homo debet diligere se ipsum, & procurare suam salutem. Nam in primis sicut homo tenetur satisfacere homini pro iniuria illata, sic a fortiori tenebitur satisfacere Deo pro iniuria, quam omne peccatum mortale includit. Deinde ex mortuo charitatis tenetur homo ad ponendum medium necessarium, vt reconcilietur cum Deo offenso, ad quam reconciliationem maximè videtur charitas obligare. Denique charitas erga se ipsum sicut obligat ad prouidendum sibi circa corporalia, multo magis obligat ad prouidendum sibi, & subueniendum in necessitate spiritali, iuxta illud Eccl. 30. *Miserere anime tue placens Deo: & contine, congrega cor tuum in sanctitate.* &c. Addit tamen *sect. 3. n. 3.* licet obligatio satisfaciendi Deo in genere sit naturalis, obligationem tamen ponendi talem satisfactionem, scilicet per actum contritionis, aut pœnitentiæ v.g. nō esse mere naturalem, sed supponere decretum liberum Dei, qui vultu exigere tale genus satisfactionis: vnde olim obligabat determinatè ad contritionem: tunc tamen sufficit actus cum sacramento, quia hanc solum exigit Deus.

182.

Ego quidem, quod attinet ad primum caput ex titulo iustitiæ, existimo, non posse ex illo provenire obligationem pœnitentiæ, & satisfaciendi: quod latè probaui, *disp. 3. de Incar. sect. 3. & seqq.* cum quia

non semper interuenit in omni peccato iniuria propria, & strictè acceptatum etiam, quia impossibilis est homini satisfactio pro illa offensa, cū neque ipsa contritio sufficiens sit, aut equalis, nec ab homine puro offerri posset, & propter alias rationes ibi adductas.

Quod attinet ad secundum caput ex titulo charitatis erga Deum, non videtur satis efficaciter probari illo argumento quo Suarez vtitur: nam lex amicitie, & eius mortuum, si res attentè consideretur, non me obligat ad procurandum, quod ille alius amet me, sed vt ametur à me, quia licet amicitia completè sumpta sit amor mutuus: illa tamen, quæ est in me, solum inclinat ad amandum actiue amicum, non vt ille amet me: ergo licet pœnitentia sit medium necessarium ad hoc, vt Deus reconcilietur mecum, & diligat me; charitas tamen non me obligabit ad procurandum illud medium, quatenus vile est ad amorem Dei erga me, sed solum vt ego ex parte mea diligam Deum: Vnde si actus contritionis solum consideratur, vt medium necessarium ad reconciliationem, seu ad impetrandam veniam peccati à Deo, non video, quomodo eius obligatio colligeretur ex obligatione charitatis erga Deum.

Aliunde ergo ex eodem præcepto charitatis colligi potest obligatio pœnitentiæ formalis, vel saltem virtualis, & implicitæ: quatenus continetur in actu dilectionis super omnia: quia charitas si obligat ad diligendum Deum super omnia, eo ipso obligat ad retractandum saltem implicitè peccatum mortale, quod opponitur dilectioni Dei ex parte obiecti: impossibile enim est, quod aliquis diligat Deum super omnia, & retineat adhuc affectum ad obiectum creatum quod illud Deo præferat. Hæc autè obligatio, quæcumque est, provenit ex ipso naturæ iure, præsciendū ab omni præcepto positivo; cum primum, & potissimum præceptum, attente ipso naturæ iure, sic de diligendo Deo super omnia; secundum vnde de diligendo proximo. Vnde etiam Deus non acceptaret contritionem ad remittendum eius iniunctum peccatum; adhuc ex obligatione, quæ adhuc esset diligendi Deum, colligeretur bene obligatio pœnitentiæ saltem implicitæ, quæ continetur in actu dilectionis.

Denique ex tertio capite charitatis erga seipsum, non videtur dubium, quod impœnitentia contrahat malitiam grauem, quando scilicet homo in fine vitæ constitutus videt certissime sibi imminere æternæ salutis dispendium, nisi pœniteat, ex hoc autem capite non apparet malitia grauis, attendita sola natura rei, in omni casu possibili de potentia absoluta. Si enim Deus nolisset acceptare nostram pœnitentiam ad peccati veniam tribuendam, siquidem de se & seclusa Dei misericordia, sufficiens est: & hoc ipsum homo bene sciret, non apparet cur ex deherio suæ salutis obligaretur ad pœnitentiam, quæ tunc infructuosa esset ad eandem salutem consequendam. Posita tamen lege Dei, quæ statuit pœnitentibus veniam concedere, lumè ipsum naturæ distat, vt non negligatur medium necessarium, & vnicum ad salutem æternam.

Contra hanc partem videtur sentire P. Vasquez *dub. 3. n. 8. & sequentibus*: quia idem (inquit) est nō documentum, quod animæ nostræ inferret quocumque peccato mortali, & omissione pœnitentiæ, nec videtur esse diuersa ratio malitiæ in mortali quocumque inferre sibi damnum speciale, & in eo permanere, nec sibi remedium applicare: ergo illa non est specialis malitia, sed communis omnibus peccatis, quæ eodem modo omnia opponuntur æternæ salutis si mortalia sunt.

Ad hoc argumentum responderat Vega *lib. 13.*

in Tridentinum cap. 20. malitiam illam non esse communem omnibus peccatis; quia non omnia inferunt detrimentum illud irreparabile, quod infert finalis impenitentia; quare, licet alia præcepta obligent ex motu proprio virtutis, & etiam ex obedientia, aliisque motibus; non tamen obligant graviter ex obligatione procurandæ salutis.

Quæ responsio confirmari potest primo, quia ille, qui post peccatum mortale commissum, non statim agit penitentiam, & procurat recuperare gratiam iustificanter; non ideo committit peccatum grave contra obligationem procurandæ salutis, ut postea vidimus; quia dilatio illa iustificationis seu esse extra statum gratiæ per aliquod breve tempus: non videtur asserere grave periculum salutis, cum semper possit homo recuperare gratiā amissam per veram penitentiam, & dolorem de peccatis: ergo nec erit graviter contra studium propriæ salutis committere aliquod peccatum mortale; cum semper maneat in potestate hominis adhibere remedium penitentiae ad recuperandam gratiam amissam, & aliunde non sit longior, vel diuturnior carceria gratiæ, quam asserit secum admissio peccati, quàm illa, quam asserit dilatio penitentiae post peccatum: quare si carere gratia per mensem non facit quod dilatio penitentiae per mensem peccatum grave contra obligationem procurandæ salutem propriam, non est, cur carentia gratiæ per horam quando committitur peccatum, asserat in illo malitiam gravem contra obligationem procurandæ salutis. Ratio autem est, quia adhuc potest stare, quod homo serio velit efficaciter procurare suam salutem: ad hoc enim sufficit velle adhibere media necessaria: sicut autem non est medium simpliciter ad salutem procurare iustificationem hodie, quia sufficit procurare illam cras: sic non videtur medium necessarium ad salutem conservare gratiam Dei hodie, sufficit enim velle eam recuperare cras, si hodie perdat per aliquid, quod peccatum: non ergo opponitur graviter desiderio absoluto, & serio salutis propriæ velle hodie committere aliquod peccatum, cum possit simul homo velle opponere omnia media necessaria ad consequendam salutem, inter quæ non est conservatio gratiæ hodierna die.

Confirmatur secundo, quia licet obligatio conservandæ propriam vitam corporalem faciat, quod sit peccatum grave occidere seipsum vulnere lethali inflicto, vel accipere venenum: adhuc non erit peccatum mortale contra eiusmodi obligationem accipere venenum, quando aliquis habet ad manum antidotum, & remedium moraliter efficax & certum contra ipsum venenum: imò ad confirmandam, & comprobendam publicè antidoti efficaciam, solent aliqui sumere venenum; quia eiusmodi sumptio, stante facilitate remedij, non opponitur graviter studio debito conservandæ propriam vitam. Similiter ergo, licet admittere peccatum mortale secundum se videatur contrarium studio propriæ salutis æternæ, stante tamen facilitate remedij, & antidoti efficacis, quod vera penitentia asserit contra peccati vulnus, & venenum; non videtur asserere gravem oppositionem contra obligationem procurandæ propriæ salutis, quod aliquis admittat culpam lethalem cum proposito adhibendi penitentiae remedium debito tempore; quod sane propositum omnes Catholici regulariter retinent etiam quando actu peccant contra alia præcepta. Habet ergo finalis impenitentia aliquam gravem malitiam contra obligationem procurandæ salutis, quam non habent alia peccata: quia iam tunc instante morte, vult aliquis implicite mortem æternam, cum nolit adhibere me-

dium simpliciter necessarium ad eam vitandam.

Adhuc tamen responsio hæc difficilis manet, contra illam enim retorquere possumus argumenta, quæ in eius confirmationem adduximus. Si enim possibilitas remedij tollit malitiam gravem contra obligationem propriæ salutis; consequens erit, quod si aliquis sciret, adesse aliquem hominem sanctum, qui suis precibus facile posset revocare mortuos ad vitam, prout poterant Apostoli: addere si aliquis ex revelatione sciret, si Petrus occideretur, resuscitandum fore per miraculum; tunc, inquam non peccaret graviter ipsum occidendo; quia stante possibilitate remedij, non opponitur obligationi procurandæ salutem proximi, quod illo brevi tempore careat vita brevissimè recuperanda. Unde consequenter deberet dici, illos, qui de facto Christum Dominum occiderunt, quem tamen de fide erat resurrexurum post triduum iuxta ipsius Christi prædictionem, peccasse quidem contra præceptum non occidendi, sed solum per accidens propter ignorantiam, quam habebant resurrectionis brevi futuræ, si eam, prout oportebat, credidissent. non peccatos propter occasionem meram, licet alias propter tormenta, contumelias, & alias circumstantias peccarent: quod tamen concedi nequaquam potest. Similiter ergo, licet facilis sit, vel possibilis resurrectio spiritualis ex peccati morte ad vitam gratiæ mediâ penitentia: non ideo excusatur à malitia gravi contra studium propriæ salutis, qui peccatum mortale se lethaliter occidit; siquidem, quantum est de se, excludit vitam spirituales irreuocabiler, licet per Dei misericordiam reparari possit.

Vides argumenta virgere pro utraque parte, nec facile posse affirmari, vel negari malitiam gravem in quolibet peccato mortali esse per se loquendo, contra obligationem procurandæ propriæ salutis. Quod tamen ad præsens institutum attinet, abstrahere possumus ab ea difficultate: nam vel omne peccatum mortale habet malitiam gravem contra obligationem procurandæ salutis æternæ vel eam non habet. Si sequaris priorem partem cum P. Vasquez tunc fatendum erit cum ipso, peccatum impenitentiae finalis non differre specie ex hoc capite ab omnibus aliis peccatis, nec hoc est necessarium ad nostrum intentum: solum enim diximus, quod ex hoc etiam titulo habeat malitiam gravem contra obligationem procurandæ salutem æternam. siue hæc malitia gravis sit propria peccati impenitentiae; siue sit communis aliis peccatis mortalibus; hoc enim parum refert: sicut etiam circumstantia inobedientiæ, contra Deum addit gravissimam malitiam licet communis omnibus ferè peccatis mortalibus. Imò in rigore posset illa malitia gravis contra obligationem procurandæ salutis æternæ appellari specifica, quia licet sit communis omnibus ferè peccatis mortalibus; non est communis omnibus, saltem de possibili: posset enim aliquis per inadvertentiam, vel ignorantiam in vincibilem non advertere ad illam malitiam; sed cognita bene gravitate offensæ divinæ, adhuc ignorare oppositionem peccati cum salute æterna: & tunc illud peccatum differret essentialiter ab aliis, quæ sunt cum advertentiâ ad illam circumstantiam: quæ differentia desumeretur solum ab illa circumstantia, ac per consequens illa malitia est essentialis, & specifica, licet non det speciem infimam, sed subalternam, & commune multis speciebus peccatorum: fatendum tamen est, quamvis per illam malitiam non differat specie peccatum impenitentiae finalis ab aliis peccatis, habere tamen

189.

H 3

etiam

§. 1. Quo tempore obliget præceptum pœnitentiæ?

etiam ex hoc capite multo maiorem gravitatem, quam cætera peccata, eo quod ratione maioris, & minus reparabilis detrimenti quod affert, multo magis opponetur curæ salutis æternæ, quam alia peccata. Denique, quomodo ex hoc non sequatur, peccare etiam graviter contra salutem propriam cum, qui differt pœnitentiā per mensem, verbi gratia, sicut peccat graviter contra salutem propriam, qui committit peccatum periurij verbi gratia, vt dicemus infra *sectione sequenti*.

191. Si verò amplectaris posteriorem partem, & velis cum Vega, peccatum impœnitentiæ finalis differe etiam specie ab aliis peccatis per illam oppositionem peculiarem, quam habet cum propria salute: tunc facilius sustinetur non negarem, alia peccata mortalia habere etiam malitiam grauem propter oppositionem, quam habent cum propria salute: posset enim aliquis velle, quod impœnitentia finalis opponatur peculiariter cum desiderio, & cura salutis æternæ, quo pacto alia peccata non opponuntur, propter argumenta supra facta: adhuc tamen alia peccata opponi cum salute animæ, pro vt salus animæ latius sumitur, præscindendo à salute æternæ, seu beatitudinis æternæ consequutione & à salute animæ temporali, seu vita spirituali, cui sæpè opponitur graviter quodlibet peccatum mortale; omne enim peccatum mortale occidit animam, & destruit vitam ipsius, nempe gratiam habitualement quæ occisio proculdubio est grauissimum malum animæ, & multo grauius, quam occisio corporalis: omne ergo peccatum mortale est nocuum grauiusimum ipsi animæ peccanti, ratione cuius redditur scæda, odibilis, punibilis, &c. Atque ideo omne peccatum opponitur graviter bono spirituali ipsius animæ, licet non opponeretur graviter affectioni æternæ salutis. Habet ergo impœnitentia finalis malitiam communem aliis peccatis, quatenus graviter opponuntur saluti spirituali, & bono ipsius animæ: habet tamen aliam malitiam peculiarem quatenus opponitur graviter adeptioni beatitudinis æternæ, cui iuxta illum dicendi modum non opponuntur graviter alia peccata: atque ideo hæc erit specialis malitia peccati impœnitentiæ finalis.

192. Hinc iam ad illud, quod in principali obiectione dicebatur, ad nullum præceptum Decalogi pertinere præceptum pœnitendi, responder bene P. Vasquez *dub. 3. num. 3.* non omnia præcepta naturalia contineri expressè in Decalogo: nam præceptum diligendi Deum, quod est primum, & maximum mandatum, non est expressè in Decalogo, in quo primum præceptum magis videtur esse de cultu, quam de dilectione Dei, potest tamen ad illud primum præceptum reduci obligatio pœnitentiæ quatenus oritur ex obligatione diligendi & reuerendi Deum: impœnitentia enim vtrique opponitur, scilicet, amoris & reuerentiæ debitis Deo. Pertinet etiam ad præceptum naturale diligendi seipsum, quod non tam continetur, quam supponitur in Decalogo: contra quem amorem peccat homo non adhibendo remedium pœnitentiæ, quod est vnicum medium ad salutem æternam.

Denique an hoc præceptum sit merè naturale, an verò aliqua ex parte positium, quatenus oritur ex determinatione libera Dei qui de facto voluit acceptare tale, vel tale genus satisfactionis, & pœnitentiæ ad dimittenda peccata constabit ex didicis *sectionibus sequentibus*.

193. Non est sermo de obligatione suscipiendi Sacramentum pœnitentiæ, quæ habetur ex præcepto Christi, vel etiam ex præcepto Ecclesiæ: de vtrâque enim dicemus inferius quando agemus de Sacramento. Neque etiam est sermo de tempore, quo pœnitentia obligat per accidens, vt si necessaria sit pœnitentia ad vincendam tentationem grauem, quæ alio modo vinci non possit; vel quia suscipiendum est Sacramentum Eucharistiæ, vel aliud Sacramentum, ad cuius dignam susceptionem necessarium debeat præmitti dolor de peccatis: sed solum est sermo de obligatione, quæ per se, & non ratione alterius obligat Præceptum pœnitentiæ internæ.

Certum est autem apud omnes obligare saltem in mortis articulo, quando iam non restat aliud tempus, quo homo pœnitere possit: atque adeo tunc & ratione charitatis, ac reuerentiæ erga Deum, & ratione propriæ salutis & charitatis erga seipsum obligatur omnino homo ad non differendam pœnitentiam. Difficultas est duplex de aliis temporibus Prima, an obliget hoc præceptum statim commissio peccato. Secunda, an obliget aliquo tempore etiam extra articulum mortis, & quale illud tempus sit.

194. Quoad primam non pauci volunt, præceptum pœnitentiæ obligare statim post commissum peccatum mortale, ita vt sicut fur statim obligatur ad restituendum, adeoque, si non restituit: cum possit, continuatur peccatum actuale per negationem restitutionis, sic qui Deum offendit, & potens pœnitere, non pœnitit, committit & continuat peccatum impœnitentiæ, quod tantò erit grauius, quantò negatio pœnitentiæ fuerit diuturnior. Guillelm. Paris. *tract. de pœnitent. l. incip. 17.* in c. *omnis vtriusque sexus*, de pœnitent. & remiss. Archidiacon. in c. *ille Rex*, de pœnitentia distinct. 3. Thom. de Argent. in 4. distinct. 17. artic. 4. ad 4. Fauer Petrus de Soto. *lectio 13. de pœnitentia* & Ioan Maior distinct. 17. quest. 2. in medio, & in fine. ac deique Caietanus 1. tom. *opusc. tractat. 17. questio 1. de contritione*: quem tamen sibi met contradicere in ea doctrina probatate Vasquez *dicto artic. 2. dub. 5. num. 3. & sequentibus*. His addit Suarez alios qui dicunt obligare pœnitentiam, quoties peccata memoriæ occurrunt: unde consequenter debent dicere, quod obliget statim, si statim peccatum memoriæ occurrat: sunt Paludan. in 4. distinct. 17. q. 1. artic. 3. Alensis 4. p. quest. 77. membr. 4. art. 1. Antonius 3. part. tit. 14. cap. 18. §. 2. Syluester verbo *Contritio*, n. 4. & Morisilius in 4. quest. 12. art. 1. part. 3. assert. etiam Abulensem lib. 1. *Paralipom. cap. 16. quest. 36.* Bonaventur etiam in 4. distinct. 17. in 2. paratit. 1. *questio 1.* eam obligationem concedit in religiosis propter maiorem perfectiōem sui status: Denique eam sententiam in vniuersum defendunt Recensorum aliqui, eo quod eius fundamentis non plene Theologis satis fuisse factū existimant. Et quidem si vera esset sententia quæ dicit, omne peccatum mortale continere iniuriam propriam & strictam Dei, cui ex iniuria debemus per pœnitentiam satisfacere; non facile posset reddi ratio differentie, cur ex iniuria contra hominem oritur obligatio statim satisfaciendi, & ex iniuria contra Deum non oritur similis obligatio ad satisfaciendum statim.